

Kaziui Bradūnui - 100

*Būk ramus, amžinasis Lietuvi,
Laiko audros Tavęs nenutrenks.
Tautos širdį nuo mirtino šūvio
Mūs gyvybė, kaip skydas, pridengs.*

*Iš kiekvieno kankinio kapo
Tau į kraują sruvena jėga,
Kuri, kartą potvyniu tapus,
Pasikels vėl kūrybos banga.*

*Ir matau – amžių ūkanos švinta,
Ten žengi, kaip rytojaus žmogus.
Tavo galvą žvaigždynai apkrinta,
Tavo sieloje tyras dangus.*

*Būk ramus, amžinasis Lietuvi,
Laiko audros Tavęs nenutrenks.
Tautos širdį nuo mirtino šūvio
Mūs gyvybė, kaip skydas, pridengs.*

Kazys Bradūnas, eilėraštis „Amžinajam lietuviui“ iš rinkinio *Svetimoji duona*, 1945 m. Miunchenas

Daiva Tamošaitytė. Minint poeto, redaktoriaus, žemininko Kazio Bradūno 100-ąsias gimimo metines, Seimas 2017 metus paskelbė poeto Kazio Bradūno metais. Šia proga visoje Lietuvoje švenčiam data – poeto gimtadienis vasario 11 dieną sušvytėjo įsimintinu renginiu Vilniuje, Valdovų rūmuose.

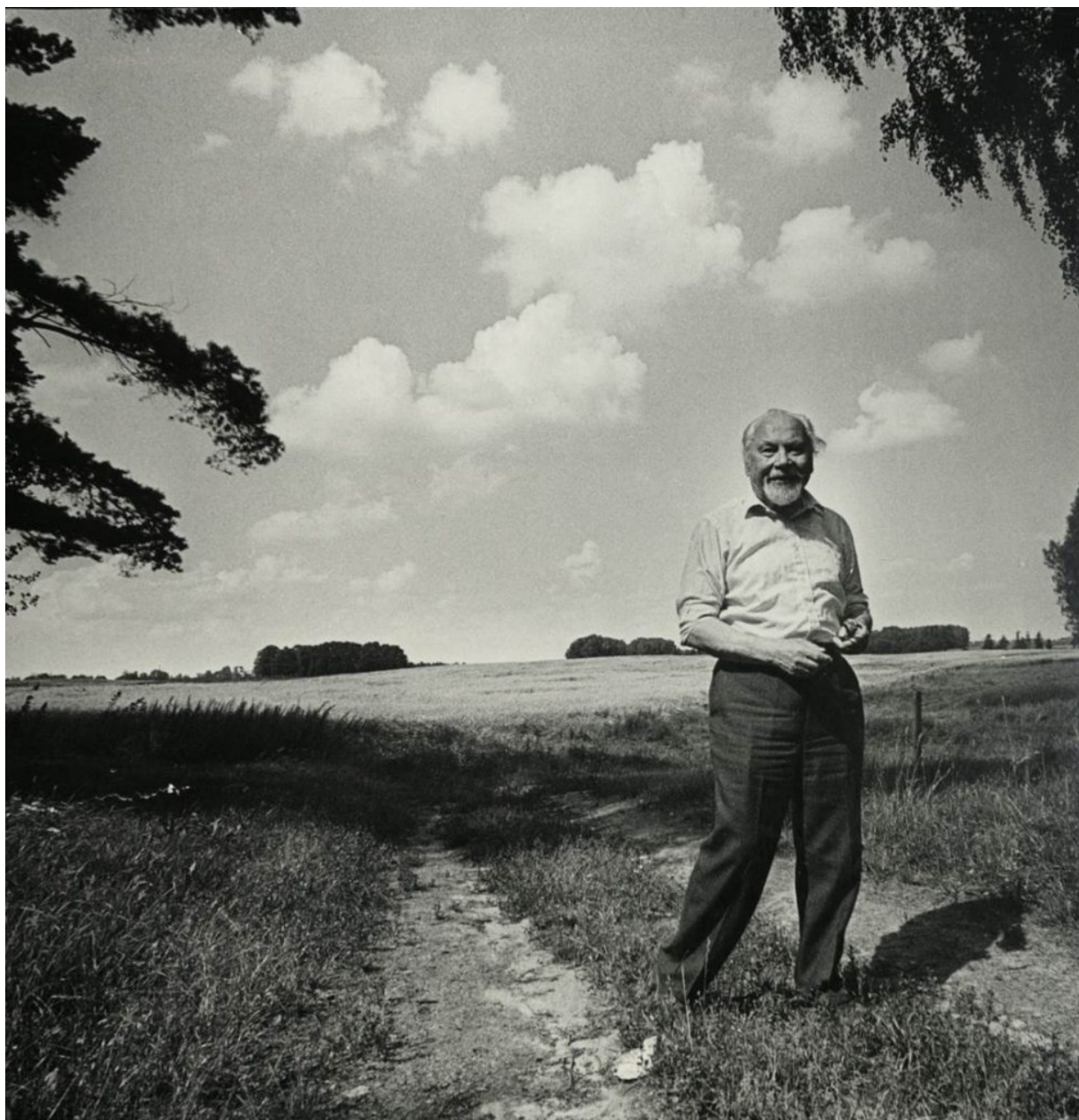
Gimęs 1917 metais Kiršuose, Vilkaviškio apskrityje, Kazys Bradūnas baigė humanitarinius mokslus Vilniaus Universitete. Nuo 1944 iki 1992 gyveno Vakaruose – iš pradžių Vokietijoje, paskui – Čikagoje, JAV. Būdamas vienas aktyviausių kultūrininkų išeivijoje, jis redagavo žurnalą *Aidai* (1945–1948),

poezijos antologiją *Žemė* (1951), buvo žurnalo *Literatūros lankai* redaktorius (1952–1959), redagavo *Draugo* kultūros priedą (1961–1981), parengė V. Mačernio eilėraščių rinkinį *Poezija* (1961), knygą *Lietuvių literatūra svetur 1945–1967* (1968), antologiją *Lietuvių poezija išeivijoje* (1971) ir kt. Grįžęs į Lietuvą gyveno Vilniuje, 1992 metais apdovanotas Nacionaline literatūros ir meno premija, 1994 metais – Gedimino 4-ojo laipsnio ordinu.

Bradūnas poetu apsisprendė būti anksti. Eilėraščius pradėjo skelbti 1932-aisiais. Išeivijoje išleido penkiolika poezijos knygų ir rinkinių, Lietuvoje – dvi knygas ir dvi rinktines, jo kūrinių išversta į anglų, vokiečių, lenkų kalbas.

Bradūnas yra vienas iš keturių didžiųjų poetų – šalia Vytauto Mačernio, Nykos-Nyliūno ir Henriko Nagio. Kaip 1951 metais *Lietuvių poezijos antologijoje* rašė vienas sudarytojų Antanas Vaičiulaitis, tai „paskutinis stiprus ketvertas“. Poetas priklausė žemininkų lankininkų kartai. Iš vaikystės ir jaunystės atsinešta darnos su gamta, žeme, ūkio darbais pajauta, lietuviškojo kaimo ir jo žmonių santykių savitumas tampa jo kūrybos dvasiniu kelrodžiu, prie kurio tremtyje prisideda tėvynės istorijos, tragiško likimo, ilgesio tema. Eilėraščiai perteikia tradicinės lietuvių kultūros simboliką taip pat tradicinėmis poetikos formomis.

Iškilmingą minėjimo vakarą Kazio Bradūno eiles skaitė aktoriai Povilas Adomaitis, Andrius Bialobžeskis, Šarūnas Januškevičius, Dalia Morozovaitė ir Ieva Triškauskaitė. Literatūros kritikas Valentinas Sventickas pradėjo prisiminimų brydę: „Būna poetų, kurie švyti kaip meteoras – viena knyga, kita, ir viskas aišku. Šimtametis Kazys Bradūnas tebeina per savo žemę. Nedidukas, tvirtas ir daug darbų nudirbęs ūkininkas, didžiausią savo knygą pavadinęs *Sutelktine*. Poezijos rašymą – per tūkstantį eilėraščių – mums vis dar nesmagu vadinti darbu. Tad praleiskime akmentašio, duobkasio triūsą – žinoma, jau ten, už jūrų marių – ir prisiminkime Bradūno redaguotus žurnalus, lietuvių literatūros tyrinėjimų veikalus.“ Pasak V. Sventicko, Bradūnas buvo lietuvių literatūros savanoris vertėjas ir lyderis, turėjęs vieną trūkumą – kuklumą. Rašymą vadino laisvalaikiu, nes reikėjo pragyventi ir išauginti vaikus. „Jo pasaulio įvaizdis toks: artojas eina žeme, garuoja atversta dirva, lauko gale stovi trobelė, virš jų – dangus su aukštosios galios paslaptimi. Šį kalbėjimo būdą susieja su ilgamete žmonijos ir tautos patirtimi, tradicija, įgijusia mito prasmį. Sėja – kaip privalomos apeigos; dangus toks, kokį jį mato žemės žmogus; lietuviškas Dievas įeina į kiemą pro sukrypusius vartelius.“

Anot V. Sventicko, literatūros tyrinėtojai pasakę, jog žemininkai buvo trečioji karta, užsibrėžusi nekalbėti maironiškai, aistiškai ar brazdžioniškai, ir Bradūnas siekia kalbėti paprasčiau, patriotizmą keisti apmąstymu; tokia literatūra savaime pastatysianti poeziją į savo vietą moderniam pasaulyje. Nurašomi puošnūs įvaizdžiai, galintys suartinti su paslaptimi, kurios nusakyti paprastais žodžiais neįmanoma, vyksta reforma. Bradūnas tai padaro be demonstratyvių ženklų: „Tikras lietuvis: daryk savo darbą, nesidraskyk, taupyk savo laiką ir žodžius, atmink, ką sakė tėvai ir protėviai, neardyk Viešpaties pasaulio tvarkos, dairykis aplinkui, galvok, kur eisi rytoj. Ko neišmoko iš Bradūno daugelis dabarties poetų – rašyti trumpą, reikšmingą eilėraštį. Vienas stipriausių kūrinį – apie lietuvių partizanų pasipriešinimą.“

Sventickas teigia: „Kūrybą, kultūrą, poeziją Bradūnas suvokė kaip tautos esmės reiškėją, jos nuolatinio gaivinimosi ir išlikimo pamatą. Į jo eilėraščius šis suvokimas įsismelkęs, įsismelkę mūsų troškimai tikriausiais žodžiais ir įvaizdžiais, įsismelkusi skaudi istorinė patirtis. Nacionalinio charakterio viziją ir jos žodinę išraišką rastume Kazio Bradūno gyvenime, darbuose ir poezijoje.“

Nuoširdžiai, šiltai apie Tėvelį, jo rūpinimąsi vaikais, auklėjimą, pasakojimus apie partizanų kovą, įdiegtą atsakomybę ir istorijos suvokimą, spaudos reikšmę pasakojo jo duktė Elena Bradūnaitė-Aglinskienė. Turėjęs puikią atmintį, buvęs smalsus, domėjęsis Amerikos istorija; neįtikėtinai darbštus. „Buvo ištikimas savo idealams, nugyveno ilgą gyvenimą be prisitaikymų, be garbės troškimų. Džiaugdavosi kitų laimėjimais. Buvo ištikimas savo Dievui, žemei, kalbai ir kultūrai“, – sakė E. Bradūnaitė.

Žodį tarė poetas Aidas Marčėnas, kunigas Julius Sasnauskas OFM.

Kalbas keitė vaizdo įrašai iš LRT archyvo ir A. Raneckio, A. Kezio filmuota medžiaga – K. Bradūno skaitomi eilėraščiai, gyvenimo prisiminimai. Toks jis ir išliks mūsų atmintyje: tvirtas, optimistiškas, santūrus, įaugęs į savo žemę, kalbą ir palikęs gilų įspaudą poetine ištara mūsų širdyse.

Skambėjo daug profesionaliai atliekamos muzikos K. Bradūno žodžiais: Algirdo Martinaičio „Duonos užkalbėjimas“ ir „Užkalbėjimas be pabaigos“ mišriam chorui, dvi dalys iš Nijolės Sinkevičiūtės ciklo chorui ir birbynei „Švilpynė“ (II d. „Vidurnakčių sapne“, III d. „Ar tu girdi mane“), Leonido Abario giesmės „Uola“ ir „Malimo malda“, taip pat Juozo Strolios giesmė „Parveski, Viešpatie“ (ž. Pauliaus Jurkaus). Kūrinius atliko choras „Aidija“ ir Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos choras (meno vadovas ir dirigentas Romualdas Gražinis), birbynininkas Egidijus Ališauskas, akompanavo Sigutė Gražinienė.

Vakaro scenarijaus autoriai – Zita Kelmickaitė ir Alvydas Šlepikas, režisierius – A. Šlepikas, dailininkė, scenografė – Neringa Baciūskaitė.

*Kai vakaro maldoj prašau kasdienės duonos,
Užlieja sielą man javų laukai.
Rodos, einu einu alsuojančiais dirvonais,
Po kojų sklaidosi pavasario ūkai.*

Atleiski, Viešpatie, kad šitą pilką taką,

*Kad žemę taip svaiginančiai myliu,
Ir kad širdis, Tau šitiek tepasakius,
Pavirto vėl arimų grumsteliu.*

Kazys Bradūnas, „Vakaro maldoj“

Elenos Bradūnaitės-Aglinskienės asmeninio archyvo nuotraukos
pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekštais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

